

SECȚIA TREI

CAZUL KALAȘNIKOV v. RUSIA

(Cererea nr. 47095/99)

HOTĂRÎRE

STRASBOURG

15 Iulie 2002

DEFINITIV

15/10/2002

Această hotărîre va deveni definitivă în condițiile, stipulate în Articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi supusă unor revizui de ordin editorial.

În cazul Kalașnikov v. Rusia,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția Trei), în ședința Camerei compuse din:

DI J.-P. Costa, *Președinte*,

DI W. Fuhrmann,

DI L. Loucaides,

Sir Nicolas Bratza,

Dna H.S. Greve,

DI K. Traja,

DI A. KOVLER, *judcători*,

și Dna S. Dollé, *Grefierul Secției*,

Urmare a deliberărilor închise din 18 septembrie 2001 și 24 iunie 2002,

Pronunță următoarea hotărâre, la ultima dată menționată:

PROCEDURA

1. Dosarul a fost deschis în baza unei plîngerii (nr. 47095/99) împotriva Federației Ruse, depuse la Curte în conformitate cu Articolul 34 al Convenției cu privire la protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului (“Convenția”) de către un cetățean rus, Valerii Ermilovici **Kalașnikov** (“reclamantul”), la 1 decembrie 1998.

2. Reclamantul s-a plîns, în special, împotriva condițiilor sale de detenție, duratei aflării sale în detenție și a duratei procedurilor de urmărire penală a acestuia.

3. Cererea a fost transmisă fostei Secții a Treia a Curții (Regula 52 § 1 a Regulamentului Curții). În cadrul acestei Secții, Camera ce urma să examineze cazul (Articolul 27 § 1 al Convenției), a fost constituită în conformitate cu Regula 26 § 1 a Regulamentului Curții.

4. Atît reclamantul, cît și Guvernul și-au depus observațiile cu privire la admisibilitate și esența cazului (Regula 54 § 3(b)). Fiecare parte a dat răspuns în scris la observațiile celeilalte.

5. Ședința publică pe marginea admisibilității și substanței cazului a avut loc în Palatul Drepturilor Omului, Strasbourg, pe 18 septembrie 2001 (Regula 54 § 4).

În fața Curții s-au prezentat:

(a) *pentru Guvern*

DI P. Laptev, *Reprezentantul Federației Ruse la CEDO*,

DI Y. Berestnev,

DI S. Volkovsky,

DI S. Razumov,

DI Y. Kalinin, *Consilieri*;

DI K. Bahtiarov,

DI O. Ankudinov,

DI V. Vlasihin, *Experți*;

(b) *pentru reclamant*

Dna K. Moskalenko, de la Centrul Internațional de Protecție Moscova

DI N. Sonkin, de la *Consiliul Baroului Regional Moscova*,

DI V. **Kalașnikov**, *Reclamantul*.

6. Instanța de judecată a ascultat adresările dlui P. Laptev, dnei K Moskalenko și dlui N. Sonkin, precum și răspunsurile date de dl V. Vlasihin, dl P. Laptev și dna K. Moskalenko la întrebările, adresate de trei judecători.

La solicitarea Curții, Guvernul a prezentat fotografiile cu imagini ale celulei, unde a fost deținut reclamantul. A fost prezentată și o înregistrare video cu imagini ale celulei renovate și zonei aferente, unde s-au făcut reparații după eliberarea reclamantului.

7. Prin hotărîrea din 18 septembrie 2001, Curtea a declarat cererea parțial admisibilă.

Ulterior s-a decis că o inspecție la fața locului sau "misiune de documentare" nu era necesară, pentru că dosarul conținea suficiente materiale pentru formularea concluziilor. În special, s-a considerat că această activitate nu ar fi utilă pentru că starea actuală a celulei, după cum s-a demonstrat în înregistrarea video, nu era asemănătoare cu cea din perioada detenției reclamantului, fapt confirmat de fotografiile respective.

8. La 1 noiembrie 2001 Curtea a schimbat componența Secțiilor sale (Regula 25 § 1), însă prezentul caz a rămas în gestiunea Camerei constituite în cadrul fostei Secții III.

9. Părțile nu au mai avut obiecții cu privire la substanța cererii.

10. La 28 decembrie 2001 reclamantul a solicitat o despăgubire conform Articolului 41 al Convenției, iar Guvernul și-a prezentat comentariile cu privire la acest lucru.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAZULUI

11. Reclamantul s-a născut în 1955 și locuiește la Moscova. La timpul respectiv el a fost Președinte al Băncii Comerciale pe Acțiuni Nord-Est (*Северо – Восточный Акционерный Банк*).

12. La 8 februarie 1995 împotriva reclamantului a fost deschis un dosar penal. Informațiile detaliate cu privire la acesta sunt expuse în compartimentul B de mai jos. La 29 iunie 1995 reclamantul a fost arestat și, prin hotărîrea Judecătoriei Orașului Magadan (*Магаданский городской суд*) din 3 august 1999, învinuit de delapidare și condamnat la privațiune de libertate.

A. Condițiile de detenție

13. De la 29 iunie 1995 pînă la 20 octombrie 1999 reclamantul s-a aflat în penitenciarul IZ-47/1 din orașul Magadan (Izolatorul de anchetă penală Nr. 1 (*ЧИЗО-1*)). La 20 octombrie 1999 el a fost trimis pentru a-și ispăși pedeapsa, conform hotărîrii Judecătoriei Orășenești din 3 august 1999, la penitenciarul AV-261/3 din satul Talaia. La 9 decembrie 1999 el a fost transferat înapoi la penitenciarul din Magadan, unde s-a aflat pînă la eliberarea sa la 26 iunie 2000.

1) Faptele, prezentate de reclamant

14. În ceea ce privește prima perioadă de detenție a sa la penitenciarul din Magadan, reclamantul a declarat că a fost ținut într-o celulă de 17 m², unde erau 8 paturi. Cu toate acestea, în celulă practic permanent se aflau 24 de deținuți; doar rareori numărul lor se reducea pînă la 18 persoane. Deoarece la fiecare 3 persoane revenea doar un singur pat, deținuții dormeau pe rînd. Ceilalți se culcau sau ședeau pe podea sau cutii de carton, așteptîndu-și rîndul. Era imposibil să dormi normal, pentru că televizorul funcționa fără întrerupere, iar în timpul zilei era multă agitație în celulă. Lumina nu se stingea niciodată

15. Toaleta din colțul celulei nu oferea intimitate. Aceasta era separată printr-un paravan de lavoar, însă nu și de zona, unde locuiau și mînceau deținuții. Toaleta se afla la o jumătate de metru de asupra podelei, iar paravanul era de 1,1 metri în înălțime. Astfel, persoana, care folosea toaleta, se afla atît în văzul celorlalți deținuți, cît și a gardianului, care îi urmărea prin ferestruica de la ușă.

Deținuții erau nevoiți să mănânce în celulă, masa lor aflându-se la distanța de doar un metru de la toaletă. Mîncarea era de o calitate foarte proastă.

16. Celula nu era ventilată. Vara era foarte cald, iar iarna – foarte frig. Din cauza calității proaste a aerului din celulă, era necesar ca fereastra să rămînă deschisă în permanență. Fiind înconjurat de fumători înrăiți, reclamantul a fost forțat să devină un fumător pasiv. Reclamantul pretinde că niciodată nu a primit așternut de pat sau veselă necesară. De la administrație el a obținut doar o saltea matlasată și o plapumă subțire de flanel. El era nevoit să împrumute vesela de la ceilalți deținuți, care au primit-o de la rudele lor.

17. Celulele penitenciarului erau pline cu gîndaci de bucătărie și furnici, însă nu au fost întreprinse încercări de a scăpa de acestea. Unica măsură sanitară consta în faptul că în fiecare săptămînă gardienii aduceau deținuților un litru de substanță dezinfectantă cu clor pentru toaletă.

18. Reclamantul a contractat un șir de boli de piele și infecții cu ciupercă, pierzîndu-și unghiile de pe degetele picioarelor și unele unghii de pe degetele mîinilor. În timpul procesului de la 11 noiembrie 1996 pînă la 23 aprilie 1997 și de la 15 aprilie 1999 pînă la 3 august 1999, s-a luat o pauză pentru a-l trata de scabie.

De șase ori în celula lui s-au aflat deținuții bolnavi de tuberculoză și sifilis, iar el a făcut un curs de injecții profilactice cu antibiotice.

19. Reclamantul a declarat că putea să facă plimbări în afara celulei cîte o oră pe zi și că, de regulă, putea să facă un duș fierbinte doar de două ori pe lună.

20. În final, reclamantul a declarat că după ce a fost transferat în același penitenciar la 9 decembrie 1999, condițiile de detenție nu s-au schimbat semnificativ. El nu avea lenjerie de pat curată, prosoape sau veselă. Nu a fost tratat de boli de piele din lipsa medicamentelor necesare. Celula era la fel de plină cu gîndaci de bucătărie și de 5 ani nu s-au făcut tratamente anti-infestare. Totuși, în martie-aprilie 2000 numărul deținuților în celula sa cu 8 paturi a fost redus la 11 persoane.

2) *Faptele, prezentate de Guvern*

21. Guvernul a declarat că celula, în care a fost ținut reclamantul, era de 20,8 m². Reclamantul avea un loc de dormit separat, lenjerie de pat, veselă și acces la servicii medicale. Celula a fost pentru 8 persoane. În legătură cu supraaglomerarea generală a penitenciarului, fiecare pat din celule era folosit de cîte 2 sau 3 deținuți. În celula reclamantului permanent s-au aflat 11 sau mai mulți deținuți. De regulă, erau 14. Paturile erau folosite pe rînd de cîteva deținuți, fiecărui revenind cîte 8 ore de somn. Toți deținuții aveau saltele împăiate, cuverturi și cearșafuri.

22. Celula reclamantului avea o unitate sanitară, inclusiv toaletă și lavoar. Toaleta se afla în colțul celulei și era separată de zona unde locuiau deținuții printr-un paravan - 1,1 metri înălțime – asigurînd intimitate. Aceste standarde au fost stabilite în cadrul “Directivelor Ministerului de Interne al URSS cu privire la planificare și construcție a izolatoarelor de anchetă preliminară”, aprobate la 25 ianuarie 1971.

Guvernul a prezentat Curții fotografii cu imagini ale celulei reclamantului, care, conform spuselor acestuia, s-a îmbunătățit puțin de la începutul detenției sale. Guvernul a prezentat și o înregistrare video a localului după eliberarea reclamantului și renovările majore efectuate.

23. În celule erau ferestre, prin care intra aerul curat și lumina solară. În celulă nu a fost posibil de instalat un sistem de ventilare. Atunci cînd afară era foarte cald, se deschidea ferestra din ușa celulei pentru a asigura o ventilare mai bună. Deținuții, de asemenea, aveau posibilitate să primească de la rude ventilatoare compacte.

24. În celulă era un televizor, care aparținea reclamantului. El putea să decidă cînd să-l pornească și cînd să-l oprească. În acea regiune emisiunile televizate erau transmise doar în anumite ore ale zilei.

25. La 11 februarie 1998 la unul dintre deținuți, care se afla în celula reclamantului, s-a depistat sifilis. Deținutul a fost imediat transferat într-o celulă separată și a fost supus unui tratament complet contra acestei boli. Ceilalți deținuți, inclusiv reclamantul, care s-au aflat în

aceeași celulă cu persoana dată, au fost supuși tratamentului preventiv necesar la 26 februarie 1998, precum și investigațiilor serologice. Acest lucru a fost făcut în conformitate cu "Directivile Ministerului de Interne al URSS cu privire la îngrijirea medicală a persoanelor, deținute în izolatoare de anchetă preliminară și în instituțiile de corecție prin muncă", aprobate la 17 noiembrie 1989.

În ianuarie 1999 unul dintre blocurile penitenciarului a fost închis pentru reparații, iar deținuții au fost transferați în locurile vacante în celelalte celule. Cei care au fost transferați în celula reclamantului s-au aflat acolo timp de o săptămână. Unii dintre acești deținuți erau bolnavi de tuberculoză. Cu toate acestea, în opinia personalului medical, ei nu prezentau pericol pentru ceilalți deținuți, pentru că erau supuși tratamentului ambulatoriu.

La 2 iunie 1999, în celula reclamantului a fost adus un deținut cu tuberculoză reziduală. El a făcut tratament preventiv repetat timp de două luni. Odată ce nu suferea de tuberculoză în formă deschisă, nu exista pericolul de transmitere a bolii la ceilalți deținuți.

Reclamantul a făcut mai multe examene fluorografice, care au arătat lipsa a careva iregularități în toracele acestuia.

La 15 iunie 1999, în celula reclamantului a fost adus un deținut, care făcea tratament contra sifilisului. Examenle medicale ulterioare au dat rezultate negative. Analizele de sânge, care au fost făcute în această privință reclamantului, la fel au dat rezultate negative.

26. Reclamantul era examinat de personalul medical în mod sistematic, beneficiind de asistență medicală la dermatolog, terapeut și stomatolog. Atunci când la reclamant au fost depistate diferite boli (distonie neurocirculatorie, scabie și infecție cu ciupercă), el imediat a primit îngrijiri medicale. În cadrul procesului de judecată s-au făcut pauze pentru tratamentul reclamantului.

27. Reclamantul putea face duș o dată în 7 zile și avea voie să facă plimbări în afara celulei de până la 2 ore pe zi.

28. Și, în sfârșit, Guvernul a declarat că, pentru a preveni apariția bolilor infecțioase, în cadrul instituțiilor de anchetă preliminară se efectuau măsuri profilactice de dezinfectare pentru a extermina la timp microorganismele patogene, artropodele și rozătoarele, în conformitate cu directivele ministeriale sus-menționate din 1989. S-a admis, totuși, faptul că infestarea penitenciarelor cu insecte constituia o problemă.

3) Datele medicale și un raport de expert

29. Conform cartelei medicale a reclamantului, el a avut scabie în decembrie 1996, dermatită alergică în iulie și august 1997, o infecție cu ciupercă la picioare în iunie 1999, o infecție cu ciupercă la unghia de la picior în august 1999, micoză în septembrie 1999 și o infecție cu ciupercă la picioare, mâini și abdomen în octombrie 1999. În cartelă este indicat că reclamantul a primit tratament pentru toate aceste stări.

30. Un raport al experților medicali, din iulie 1999, scrie că reclamantul suferea de distonie neurocirculatorie, sindrom asteno-neurotic, gastroduodenită cronică, infecție cu ciupercă la picioare, mâini și abdomen și micoză.

B. Procedurile penale și contestări împotriva detenției preventive

31. La 8 februarie 1995 reclamantul a fost bănuit de delapidare a fondurilor băncii sale și a fost supus unor măsuri preventive în forma interzicerii de părăsire a localității. Dosarul penal a fost înregistrat sub numărul 48529.

32. La 17 februarie 1995 el a fost învinuit formal cu însușirea ilegală a 2,050,000 de acțiuni ai altei companii.

33. La 29 iunie 1995, prin ordinul anchetatorului, aprobat de procuror, reclamantul a fost reținut și pus sub arestat preventiv pe motiv că împiedica descoperirea adevărului în cadrul procedurilor penale. În special, în ordin se statua, cu referire la instanțe concrete, că reclamantul a refuzat să transmită unele documente bancare, necesare pentru anchetă, a exercitat presiuni

asupra martorilor și a falsificat documente. Ordinul, de asemenea, a făcut referire și la gravitatea crimei de care a fost învinuit reclamantul.

Perioada de detenție a reclamantului a fost ulterior extinsă de procurorul competent pentru o perioadă nespecificată.

34. La 4 iulie 1995, 31 august 1995 și 26 septembrie 1995, avocatul reclamantului a depus o cerere la Judecătoria Orășenească Magadan pentru eliberarea acestuia, care a fost respinsă la 14 iulie 1995, 9 septembrie 1995 și 4 noiembrie 1995, respectiv.

35. Reclamantul declară că din august 1995 pînă în noiembrie 1995 anchetarea cazului nu a avut loc, cei doi anchetatori, responsabili de dosar, fiind în concediu, iar persoana, căreia temporar i-a fost încredințat dosarul, nu a întreprins nici un fel de acțiuni.

36. La 14 decembrie 1995 reclamantul a primit încă 8 acuzații, legate de delapidarea fondurilor băncii sale.

37. La 6 februarie 1996 ancheta preliminară a luat sfîrșit și dosarul a fost trimis la Judecătoria Orășenească Magadan.

38. La 1 martie 1996 reclamantul a depus la Judecătoria Orășenească o cerere de eliberare de sub arest, care a fost respinsă la 27 martie 1996.

39. În aceeași zi Judecătoria Orășenească a decis remiterea dosarului la Procuratura Regiunii Magadan pentru anchetare suplimentară. Cea din urmă a făcut recurs la Judecătoria Regiunii Magadan (*Магаданский областной суд*), care la 29 aprilie 1996 l-a respins.

40. În urma anchetării suplimentare de la 15 mai 1996, Procuratura Regională a remis dosarul la Judecătoria Orășenească la 19 iunie 1996.

41. Între timp, la 16 mai 1996, reclamantul a depus o cerere de eliberare de sub arest la Judecătoria Orășenească, unde a declarat că a fost ținut în condiții proaste și că starea sănătății sale s-a deteriorat. Cererea sa de eliberare a fost respinsă la 26 mai 1996.

La 23 iunie 1996 reclamantul a depus o altă cerere de eliberare de sub arest.

42. La 11 noiembrie 1996 Judecătoria Orășenească a început examinarea dosarului reclamantului. În aceeași zi ea a respins cererea de eliberare a reclamantului, depusă la 23 iunie 1996.

43. În cadrul ședinței din 27 decembrie 1996 reclamantul a cerut ca Judecătoria Orășenească să-l elibereze din motive medicale. El a declarat că în celula sa erau 21 de deținuți și doar 8 paturi; în celulă toată lumea fuma și nu exista ventilare; televizorul lucra permanent și el a contractat scabie. După ce au primit certificatul medical, care confirma existența bolii, Judecătoria Orășenească a amînat audierile pînă la 14 ianuarie 1997. A fost refuzată eliberarea reclamantului de sub arest din motivul caracterului grav al crimei de care el a fost învinuit și din cauza pericolului că reclamantul va împiedica stabilirea adevărului, aflîndu-se în libertate.

44. Examinarea dosarului reclamantului la Judecătoria Orășenească a durat pînă la 23 aprilie 1997.

La 7 mai 1997 dosarul a fost amînat din cauza destituirii judecătorului-președinte pentru comportament impropriu, acesta nefiind legat de dosarul reclamantului.

45. La 15 iunie 1997 reclamantul a depus o altă cerere de eliberare, referindu-se la condițiile proaste în care a fost ținut.

46. În iulie 1997 dosarul reclamantului a fost transmis la un alt judecător, care a fixat o audiere pentru 8 august 1997. În ziua aceea ședința a fost amînată pentru că avocatul nu putea să se prezinte din motive de sănătate. Cererea reclamantului de a fi eliberat a fost respinsă din motivul caracterului grav al crimei de care el a fost învinuit și din cauza pericolului că reclamantul va împiedica stabilirea adevărului.

Următoarea cerere de eliberare de sub arest a reclamantului, depusă la 21 septembrie 1997, a fost respinsă la 21 octombrie 1997.

47. La 22 octombrie 1997 el a depus o plîngere la Judecătoria Regională Magadan cu privire la dosarul său, cerînd ca acesta să fie transferat de la Judecătoria Orășenească la cea Regională. El, de asemenea, a depus o plîngere la Curtea Supremă de Justiție a Federației Ruse (*Верховный Суд Российской Федерации*), care a transmis-o pentru examinare la Judecătoria Regională

Magadan. Prin scrisorile din 31 octombrie 1997 și 25 noiembrie 1997, Judecătoria Regională a informat reclamantul că nu existau motive în baza cărora aceasta ar fi putut prelua jurisdicția și a sugerat ca reclamantul să adreseze orice întrebări, legate de dosarul său, Judecătoriei Orășenești. Ea, de asemenea, a cerut ca Judecătoria Orășenească să ia măsuri pentru examinarea dosarului reclamantului.

48. La 21 noiembrie 1997 reclamantul a depus plângeri la diferite autorități, printre care Administrația Președintelui Federației Ruse, Judecătoria Orășenească Magadan, Colegiul Suprem de Calificare al Magistraților din Federația Rusă (*Высшая квалификационная коллегия судей Российской Федерации*) – un organ ce se ocupă de probleme ce țin de competență profesională – și Procuratura Generală. În aceste plângeri el a indicat, *inter alia*, că a fost ținut în condiții oribile, fără a se lua vreo decizie cu privire la esența învinuirilor, că el a contractat un șir de boli de piele, că i-au căzut unghiile de pe degetele de la picioare și că avea probleme cu inima.

49. Prin scrisoarea din 5 februarie 1998, președintele Judecătoriei Orășenești Magadan a informat reclamantul că judecătoria urma să reia examinarea dosarului său înainte de 1 iulie 1998, făcând referire la complexitatea acestuia și volumul mare de lucru pentru judecători.

50. La 11 februarie 1998 Judecătoria Regională Magadan a transmis Judecătoriei Orășenești 11 plângeri ale reclamantului, pe care le-a primit de la Procuratura Generală, Curtea Supremă de Justiție și alte autorități.

51. La 23 februarie 1998 reclamantul a intrat în greva foamei, încercând să atragă atenția autorităților asupra detenției sale îndelungate și lipsei audierilor judiciare, pe care a continuat-o până la 17 martie 1998.

52. La 1 martie 1998 reclamantul a depus o plângere cu privire la dosarul său la Administrația Președintelui Federației Ruse și la o comisie parlamentară din cadrul Dumei de Stat, solicitând asistența acestora pentru transmiterea dosarului său la Judecătoria Regională Magadan.

53. La 3 martie 1998 Departamentul de Justiție al Regiunii Magadan, în răspuns la plângerea reclamantului în adresa Ministerului de Justiție al Rusiei, a declarat că judecătoria ar putea să se ocupe de dosar în a doua jumătate a anului 1998.

54. Între timp, reclamantul a depus o sesizare la Curtea Constituțională (*Конституционный Суд Российской Федерации*) în vederea verificării constituționalității prevederilor articolelor 223-1 și 239 ai Codului de Procedură Penală cu privire la termenii-limită pentru începerea procesului judiciar. Prin scrisoarea din 10 martie 1998, Curtea Constituțională a informat reclamantul că, odată ce prevederile disputate nu stipulau nici un fel de termeni privind durata detenției în perioada examinării dosarului în judecată, sesizarea sa nu putea fi examinată.

55. Reclamantul, de asemenea, a depus o plângere la Colegiul Suprem de Calificare a Magistraților din Federația Rusă cu privire la reținerea examinării cazului său, care, prin scrisoarea sa din 30 martie 1998, a solicitat Judecătoriei Regionale Magadan investigarea cazul dat.

56. La 2 aprilie 1998 reclamantul a depus o plângere la Curtea Supremă de Justiție cu privire la întârzierea stabilirii datei procesului. În această plângere el, de asemenea, s-a referit la condițiile proaste de detenție. O copie a plîngerii lui a fost trimisă și la alte autorități. Toate plîngerile lui au fost transmise de către instituțiile destinate la Judecătoria Orășenească Magadan pentru examinare.

57. La 13 aprilie 1998 Judecătoria Regională Magadan a informat reclamantul că Judecătoriei Orășenești i-a fost cerut să ia măsuri pentru examinarea dosarului. S-a declarat, de asemenea, că cazul urma a fi judecat de către Judecătoria Orășenească, iar Judecătoria Regională putea avea rol doar de curte de casație.

58. La 25 mai 1998 reclamantul a depus o petiție la Judecătoria Orășenească, cerînd ca dosarul său să fie transferat la Judecătoria Regională.

Prin hotărîrea președintelui Judecătoriei Regionale din 28 mai 1998, dosarul reclamantului a fost transmis la Judecătoria raionului Hasîn (*Хасынский районный суд*) în vederea accelerării procedurilor.

59. La 11 iunie 1998 reclamantul a depus o plîngere cu privire la întîrzierea începerii audierilor în judecată la Colegiul Înalt de Calificare a Magistraților.

60. La 16 iunie 1998 reclamantul a depus o cerere de eliberare de sub arest la Judecătoria raionului Hasîn, în care a declarat că starea sănătății sale s-a deteriorat în rezultatul supraaglomerării celulei și condițiilor proaste de detenție din penitenciar.

În aceeași zi el a trimis o solicitare la Judecătoria raionului Haisîn, cerînd transferarea dosarului la Judecătoria Regională Magadan. El a declarat că transmiterea dosarului său la Judecătoria raionului Hasîn a fost ilegală și că distanța mare de la orașul Magadan ar împiedica examinarea obiectivă și corectă a cazului.

61. La 1 iulie 1998 reclamantul a depus o plîngere la Judecătoria Regională cu privire la faptul că Judecătoria raionului Hasîn nu a stabilit încă data audierilor și a cerut să fie accelerată procedura.

62. La 3 iulie 1998 dosarul a fost remis la Judecătoria Orășenească Magadan în legătură cu faptul că reclamantul și-a exprimat dezacordul cu privire la transferarea sa la Judecătoria raionului Hasîn.

63. La 8 iulie 1998 reclamantul a primit o scrisoare de la Judecătoria Regională, prin care aceasta îl informa că nu există temeieri ca Judecătoria Regională să acționeze în calitate de judecătorie de prima instanță și să preia jurisdicția dosarului.

În ziua următoare reclamantul a cerut ca Judecătoria Orășenească să îl elibereze de sub arest, referindu-se la condițiile proaste de detenție.

64. La 31 iulie 1998 reclamantul a depus o plîngere la Colegiul Suprem de Calificare a Magistraților cu privire la perioada îndelungată de abandonare a examinării cazului său de către Judecătoria Orășenească. La 19 august 1998 plîngerea sa a fost transmisă la Judecătoria Regională Magadan, cu solicitarea de a prezenta informații cu privire la plîngerea dată și la acțiunile Judecătoriei Orășenești. La 27 august 1998 Judecătoria Regională a transmis plîngerea reclamantului la Judecătoria Orășenească.

Reclamantul, de asemenea, a depus o plîngere la Judecătoria Regională Magadan, privind întîrzierea începerii audierilor dosarului, care la 11 august 1998 a transmis plîngerea la Judecătoria Orășenească.

65. La 7 septembrie 1998 reclamantul a depus o altă plîngere la Colegiul Suprem de Calificare a Magistraților, declarînd că toate plîngerile sale precedente au fost transmise de către Judecătoria Regională Magadan la Judecătoria Orășenească, fără a fi întreprinse careva măsuri. La 23 septembrie 1998 plîngerea reclamantului a fost transmisă la Judecătoria Regională Magadan, cu reamintirea solicitării informației pe marginea motivelor întîrzierii îndelungate a examinării dosarului reclamantului. La 7 septembrie 1998 reclamantul a mai depus o plîngere la Curtea Supremă de Justiție cu privire la reținerea procedurilor.

La 5 octombrie 1998 reclamantul a mai depus plîngeri la Colegiul Suprem de Calificare a Magistraților și cel Regional.

66. La 13 noiembrie 1998 Judecătoria orășenească a fixat data ședinței pentru 28 ianuarie 1999.

67. La 25 noiembrie 1998 reclamantul s-a plîns la Colegiul Suprem de Calificare a Magistraților despre acțiunile Președintelui Judecătoriei Orășenești Magadan, care solicită inițierea urmăririi penale a acestuia. La 22 decembrie 1998 plîngerea sa a fost transmisă pentru examinare la președintele Judecătoriei Regionale Magadan, cu solicitarea de a prezenta un raport la Colegiul de Calificare competent în cazul în care declarațiile reclamantului se confirmau.

La 16 decembrie 1998 Judecătoria Regională Magadan a remis o altă plîngere a reclamantului la Judecătoria Orășenească.

68. La 18 ianuarie 1999 reclamantul a prezentat Judecătoriei Orășenești o altă cerere de eliberare de sub arest.

69. La 28 ianuarie 1999 Judecătoria Orășenească Magadan a decis remiterea dosarului reclamantului la procuratură pentru anchetare suplimentară în legătură cu încălcarea normelor procedurale de către organele de anchetă. Aceste încălcări constau atît în prezentarea incompletă

a materialelor dosarului pentru acuzat la sfârșitul anchetei preliminare, cât și în înregistrarea inexactă a documentelor dosarului. Judecătoria a respins cererea reclamantului de eliberare de sub arest în legătură cu gravitatea acuzațiilor aduse lui și existența pericolului de împiedicare a stabilirii adevărului în cazul în care reclamantul s-ar afla în stare de libertate. Reclamantul a înaintat un apel împotriva refuzului la Judecătoria Regională Magadan, care la 15 martie 1999 l-a respins. Judecătoria Regională, totuși, a revocat decizia de a remite cazul la autoritățile de anchetă, ea fiind neargumentată, și a ordonat Judecătoriei Orășenești de a purcede la judecată. Într-o hotărîre separată, emisă în aceeași zi, ea a considerat întârzierea îndelungată nejustificată în virtutea faptului că cazul nu a fost atît de complex, și a cerut Judecătoriei Orășenești să prezinte în decurs de o lună informații cu privire la măsurile întreprinse.

70. La 17 martie 1999 reclamantul a depus la Judecătoria Orășenească o altă cerere de eliberare de sub arest.

În aceeași zi el a depus o plîngere la Colegiul Suprem de Calificare a Magistraților cu privire la detenția sa îndelungată fără o hotărîre a judecătii. Cu cinci zile mai tîrziu reclamantul a depus o plîngere similară la Colegiul Regional de Calificare a Magistraților.

La 5 aprilie 1999 reclamantul a depus o altă plîngere la Colegiul Suprem de Calificare a Magistraților cu privire la întârzierea îndelungată a procedurilor.

71. La 15 aprilie 1999 Judecătoria Orășenească a reluat examinarea dosarului reclamantului.

În cadrul audierilor din 20 aprilie 1999 procurorul a solicitat, dat fiind termenul îndelungat de detenție al reclamantului, să fie efectuat un examen psihiatric al reclamantului pentru a determina starea sănătății sale mintale. Judecătoria Orășenească a acceptat această solicitare și a amînat audierile pînă la 30 aprilie 1999.

72. În cadrul ședinței din 30 aprilie 1999 reclamantul a depus o cerere de eliberare de sub arest, care a fost respinsă. El a declarat că suferea de insuficiență de somn. În celula lui se aflau 18 deținuți, care erau nevoiți să doarmă pe rînd. El a mai menționat că nu ar putea să împiedice stabilirea adevărului în cazul său pentru că toate măsurile de anchetare au fost deja întreprinse.

Procurorul, care a participat la ședință, a cerut ca Judecătoria Orășenească să solicite administrației penitenciarului în care se afla reclamantul să-i asigure condiții, în care el ar avea posibilitate de a dormi și a se odihni normal pe parcursul audierilor în judecată. Procurorul a mai menționat că va transmite o sesizare similară procuraturii responsabile de supravegherea penitenciarului.

Reclamantul declară că ulterior procurorul competent a venit în celula sa, a recunoscut că condițiile erau proaste, dar a spus că în celelalte celule ale penitenciarului condițiile nu erau mai bune și că nu existau bani pentru a le îmbunătăți.

73. În cadrul ședinței din 8 iunie 1999 reclamantul a cerut eliberarea sa. El a declarat că în celula sa, unde se aflau 18 deținuți, el nu putea să se pregătească în mod adecvat să depună mărturii în fața judecătorului. El a mai menționat că a contractat scabie de două ori și că nu i-a fost schimbată lenjeria de pat. Solicitarea reclamantului a fost respinsă.

74. În cadrul audierilor din 16 iunie 1999 reclamantul a depus o altă cerere de eliberare, referindu-se la condițiile detenției sale. El a declarat că avea infecție cu ciupercă și că corpul său era acoperit cu răni cauzate de mușcăturile insectelor din patul său. El împărțea patul cu alți doi deținuți. Deținuții puteau face duș o dată în două săptămîni. În celulă era înnădușitor pentru că toată lumea fuma. El nu se simțea bine și avea probleme cu inima. Greutatea lui a scăzut de la 96 kg la 67 kg. El a mai menționat că nu ar putea împiedica examinarea dosarului său, fiind în libertate.

Judecătoria Orășenească a decis să nu examineze cererea pentru că aparent nu se încadra în contextul audierii.

75. La 22 iunie 1999 Colegiul Suprem de Calificare a Magistraților l-a concediat pe președintele Judecătoriei Orășenești Magadan, precum și pe președintele Judecătoriei Regionale și pe cei doi locuitori ai săi, din motivul întârzierii examinării dosarului reclamantului.

76. În cadrul ședinței din 23 iunie 1999 la Judecătoria Orășenească, reclamantul a declarat că nu se simțea bine și că nu putea să participe la ședință. Instanța a ordonat efectuarea unui examen

medical al reclamantului de către o comisie de experți, pentru a stabili dacă starea sănătății sale îi permite să participe la proces sau dacă urmează a fi spitalizat.

În concluzia acestora, emisă la data nespecificată în iulie 1999, s-a stabilit că reclamantul suferea de un șir de boli (vezi alineatul 30 de mai sus). Ei au considerat că tratamentul acestor stări nu necesita spitalizare și că reclamantul putea să rămână în penitenciar. Ei, de asemenea, au declarat că starea sănătății reclamantului îi permitea să participe la audierile în judecată și să depună mărturii.

77. În cadrul audierilor din 15 iulie 1999, reclamantul a cerut judecății să fie eliberat de sub arest. El a declarat că judecata aproape a finisat examinarea probelor și el nu ar putea să împiedice stabilirea adevărului. Cererea sa a fost respinsă.

78. Într-o altă hotărîre, emisă în aceeași zi, Judecătoria Orășenească a specificat că în perioada de la 15 aprilie pînă la 15 iulie 1999, ea a examinat peste 30 de cereri depuse de reclamant, inclusiv cereri repetate cu privire la moțiunile respinse anterior. S-a menționat că reclamantul a declarat că va depune mărturii doar în cazul în care va fi satisfăcută cererea sa și a considerat că o astfel de poziție este o încercare intenționată de a încetini procedura.

79. Judecătoria Orășenească a audiat 9 din 29 de martori citați. Mărturiile celor 12 martori absenți, depuse în timpul anchetei înainte de prezentare a cazului în judecată, au fost citite în cadrul ședinței judiciare deschise.

80. Prin hotărîrea din 3 august 1999, Judecătoria Orășenească a declarat reclamantul vinovat pe un capăt de acuzare și l-a achitat pe două puncte din actul de acuzare, care conținea 9 învinuiri separate. El a fost condamnat la 5 ani și 6 luni de privațiune de libertate, cu ispășirea pedepsei într-o colonie de corecție cu regim general, termenul de privațiune de libertate începînd cu 29 iunie 1995. Judecătoria Orășenească a considerat că ancheta preliminară a fost de o calitate proastă și că anchetatorii au încercat nejustificat să mărească numărul capetelor de acuzare în actul de învinuire. De asemenea, au fost identificate încălcări ale normelor procedurale, constînd, *inter alia*, în neprezentarea în forma corespunzătoare a documentației relevante în judecată. Greșelile date trebuiau să fie corectate la proces, ceea ce a cauzat întîrziere. Judecata a menționat că pe parcursul anchetei s-a înregistrat lipsa unei supravegheri adecvate de procedură din partea celor responsabili de anchetă și a procuraturii regiunii Magadan.

Într-o hotărîre separată din aceeași zi, Judecătoria Orășenească a decis să trimită o parte de rechizitoriu înapoi la procuratură pentru investigații suplimentare. Reclamantul a făcut apel împotriva hotărîrii la Curtea Supremă de Justiție, care la 30 septembrie 1999 a declarat decizia ca fiind legală.

81. Hotărîrea Judecătoriei Orășenești din 3 august 1999 putea fi atacată la Judecătoria Regională timp de 7 zile după pronunțarea acesteia. Reclamantul nu a recurs la apel, deoarece considera că Judecătoria Regională a contribuit la condamnarea sa și, astfel, apelul nu avea șorți de izbîndă. La 11 august 1999 hotărîrea Judecătoriei Orășenești a intrat în vigoare.

82. La 11 august 1999 reclamantul a adresat directorului penitenciarului, unde a fost deținut, o cerere de a fi transferat în echipa de servicii logistice pentru a-și ispăși pedeapsa.

83. La 25 octombrie 1999 reclamantul a făcut un apel extraordinar la Președintele Curții Supreme de Justiție a Federației Ruse, solicitînd revizuirea hotărîrii Judecătoriei Orășenești. La 11 noiembrie 1999 apelul a fost respins.

La 30 noiembrie 1999 reclamantul a făcut un alt apel extraordinar la Curtea Supremă de Justiție, care l-a respins la 9 iunie 2000.

84. La 24 septembrie 1999, în cadrul procedurilor penale în desfășurare, măsura de arest preventiv a fost înlocuită cu interzicerea părăsirii localității. Totuși, reclamantul a rămas sub arest, ispășindu-și pedeapsa inițială.

85. La 29 septembrie 1999 procedurile vizînd capetele de acuzație rămase au fost finisate din motivul că faptele, săvîrșite de reclamant, nu întruneau componentă de infracțiune.

La 30 septembrie 1999, totuși, reclamantului i-a fost înaintată o nouă învinuire de însușire ilegală a proprietății în funcția sa de președinte al băncii.

86. La 19 octombrie 1999, după finisarea anchetei preliminare, procurorul competent a aprobat actul de învinuire și a trimis dosarul la Judecătoria Orășenească Magadan pentru judecată. Actul de învinuire a fost sub numărul dosarului inițial nr. 48529. În el se statua că procedurile pe cazul dat au fost inițiate la 8 februarie 1995. Judecarea reclamantului a început la 20 decembrie 1999. Printr-o hotărâre din 31 martie 2000 Judecătoria Orășenească a achitat reclamantul de noile acuzații.

87. La 26 iunie 2000 reclamantul a fost eliberat din închisoare în urma amnistiei, declarate la 26 mai 2000.

II. NORMELE RELEVANTE DE DREPT INTERN

88. A. Constituția Federației Ruse

Punctul 6 (2) al Secției 2

“Până la ajustarea legislației de procedură penală a Federației Ruse la prevederile prezentei Constituții, se vor aplica procedurile precedente vizînd reținerea, detenția și aflarea sub arest a persoanei suspectate de comiterea unei crime.”

89. B. Codul de Procedură Penală

Articolul 11 (1): Inviolabilitatea persoanei

“Nici o persoană nu va fi arestată fără hotărîrea judecătîrii sau ordinul procurorului.”

Articolul 89 (1): Aplicarea măsurilor preventive

“Atunci cînd există motive întemeiate de a crede că persoana acuzată s-ar putea eschiva de la interogare, anchetă preliminară sau proces judiciar sau ar împiedica stabilirea adevărului în cadrul unui dosar penal sau s-ar angaja într-o activitate criminală, precum și în vederea asigurării ispășirii unei pedepse, persoana care conduce ancheta, anchetatorul, procurorul și judecata ar putea să aplice una din următoarele măsuri preventive față de persoana acuzată: angajament în scris de nepărăsire a localității, o garanție personală sau din partea unei organizații obștești sau plasare sub arest.”

Articolul 92 : Ordinul și decizia privind aplicarea măsurilor preventive

“Persoana care conduce ancheta, anchetatorul și procurorul vor întocmi un ordin argumentat cu privire la aplicarea unei măsuri preventive, iar judecata va emite o hotărîre argumentată, specificînd infracțiunea de săvîrșirea căreia este suspectată persoana în cauză, precum și motivele alegerii măsurii preventive respective. Ordinul sau hotărîrea va fi adusă la cunoștința persoanei respective și, în același timp, i se va explica și procedura de apel împotriva măsurii preventive aplicate.

O copie a ordinului sau deciziei privind aplicarea măsurii preventive va fi imediat înmînată persoanei în cauză.”

Articolul 96: Plasarea sub arest

“Plasarea sub arest în calitate de măsură preventivă se va efectua în conformitate cu prevederile Articolului 11 al prezentului Cod, în cazul unor crime, pentru care legea prevede pedeapsă sub forma privațiunii de libertate pentru o perioadă mai mare de un an. În cazuri excepționale, această măsură preventivă poate fi aplicată și în cazul infracțiunilor pentru care legea prevede privațiunea de libertate pentru o perioadă mai mică de un an.”

Articolul 97: Termenele arestului preventiv

“Perioada detenției în timpul investigării infracțiunilor în cadrul dosarelor penale nu poate fi mai mare de două luni. Această perioadă poate fi extinsă pînă la trei luni de către procurorul de circumscripție sau municipal ... dacă nu este posibilă finisarea anchetei și nu există motive pentru modificarea măsurii preventive. O altă extindere pe un termen de pînă la șase luni din ziua plasării sub arest poate fi efectuată doar în cazuri de o complexitate deosebită de către procurorul unei părți constituente a Federației Ruse ...

În cazuri excepționale se permite extinderea termenului arestului peste 6 luni și doar în cazul persoanelor acuzate de comiterea crimelor grave și deosebit de grave. O astfel de extindere va fi efectuată de Vice-

procurorul General al Federației Ruse (pînă la un an) și de Procurorul General al Federației Ruse (pînă la 18 luni).

Nu se permite o altă extindere a termenului și persoana ținută sub arest urmează a fi imediat eliberată .

Documentele unei anchete finalizate a dosarului penal vor fi prezentate pentru documentare acuzatului și avocatului acestuia nu mai tîrziu decît cu o lună înainte de expirarea termenului maxim de aflare sub arest, conform prevederilor paragrafului doi al prezentului Articol. În cazul în care acuzatul nu poate consulta materialele dosarului înainte de expirare a termenului-limită de aflare sub arest, Procurorul General al Federației Ruse, [sau] procurorul unei părți constituente a Federației Ruse ... poate, nu mai tîrziu decît cu cinci zile înainte de expirare a termenului-limită de aflare sub arest, să solicite judecătorului din “oblast”, “krai” sau judecătoriei de grad comparabil o extindere a acestui termen-limită.

Nu mai tîrziu de cinci zile din momentul recepționării cererii, judecătorul trebuie să ia una din deciziile următoare:

1. a extinde termenul-limită de aflare sub arest pînă la consultarea materialelor dosarului de către acuzat și avocatul său și trimiterea dosarului în judecată de către procuror, dar, în orice caz, pentru o perioadă ce nu depășește șase luni;

2. a respinge cererea procurorului și a elibera persoana respectivă de sub arest .

În cadrul aceleiași proceduri termenul-limită de aflare sub arest poate fi extins, în caz de necesitate, pentru a răspunde la solicitarea acuzatului sau avocatului său de a continua ancheta preliminară .

Dacă după expirarea termenului de aflare a acuzatului sub arest judecata trimite dosarul pentru anchetare suplimentară, iar circumstanțele cazului nu prevăd modificarea măsurii de arest preventiv, termenul-limită de aflare sub arest poate fi extins de către procurorul, care supraveghează ancheta, pînă la o lună din ziua cînd dosarul a ajuns la el. Orice altă extindere a termenului va ține cont de timpul petrecut de acuzat în arest înainte de trimitere a dosarului în judecată, și va fi efectuată în modul și în limitele prevăzute în primul și al doilea alineat ai prezentului Articol.

O extindere a termenului-limită pentru rămînere în arest, în conformitate cu prezentul Articol, poate fi atacată în judecată și supusă revizuirii judiciare în ceea ce ține de legalitatea sa și gradul de justificare, conform procedurii descrise în Articolele 220¹ și 220² ale prezentului Cod.”

Articolul 101: Anularea sau modificarea măsurilor preventive

“O măsură preventivă va fi anulată atunci cînd nu va mai fi necesară sau va fi înlocuită cu una mai strictă sau mai atenuantă, dacă acest lucru este indicat de circumstanțele cazului. Anularea sau modificarea unei măsuri preventive va fi efectuată în baza unui ordin argumentat al persoanei care efectuează ancheta, anchetatorului sau procurorului, sau în baza unei hotărîri argumentate a judecății, după ce dosarul a fost trimis în judecată.

Anularea sau modificarea de către o persoană care conduce ancheta sau de anchetator a unei măsuri preventive alese în baza ordinului procurorului, efectuată, va fi permisă doar cu acordul procurorului.”

Articolul 223-1: Stabilirea datei ședinței judiciare

“Dacă acuzatul se află sub arest, problema stabilirii datei ședinței judiciare urmează a fi decisă nu mai tîrziu de 14 zile din momentul sesizării judecății.”

Articolul 239: Termenele-limită de examinare a dosarelor

“Examinarea unui dosar în judecată trebuie să înceapă nu mai tîrziu de 14 zile din momentul stabilirii datei audierilor.”

*

90. C. Legea federală cu privire la arestul preventiv al persoanelor suspectate și acuzate de săvîrșirea unor crime

Conform Articolului 21 al acestei Legi, cererile și plîngerile persoanelor suspectate și acuzate adresate agențiilor de stat, organelor ale auto-administrației locale și ONG-ilor se transmit prin intermediul administrației penitenciarului .

Cererile și plîngerile, adresate procurorului, judecății sau altor agenții de stat, care supraveghează penitenciarele pentru persoane suspectate și acuzate, nu se supun cenzurii și se transmit adresatului într-un plic sigilat nu mai tîrziu decît în următoarea zi de lucru.

III. REZERVA FEDERAȚIEI RUSE

91. Instrumentul de ratificare al Convenției, depozitat de Federația Rusă la 5 mai 1998, conține următoarea rezervă:

“Conform Articolului 64 al Convenției, Federația Rusă declară că prevederile Articolului 5, alineatele 3 și 4 nu vor împiedica ... aplicarea temporară, sancționată de alineatul al doilea al punctului 6, Secția Doi a Constituției Federației Ruse din 1993, a procedurilor de reținere, menținere sub arest și detenție a persoanelor suspectate de comiterea crimelor, stabilite de Articolul 11 alineatul 1, Articolul 89 alineatul 1, Articolele 90, 92, 96, 96-1, 96-2, 97, 101 și 122 ale Codului de Procedură Penală a RSFSR din 27 octombrie 1960, cu amendamentele și modificările ulterioare.”

DE DREPT

I. ÎNCĂLCAREA INVOCATĂ A ARTICOLULUI 3 DIN CONVENȚIE

92. Reclamantul s-a plîns împotriva condițiilor detenției sale la penitenciarul din Magadan IZ-47/1. El a invocat Articolul 3 al Convenției, în care se spune:

“Nimeni nu va fi supus torturilor ori tratamentului sau pedepselor inumane sau degradante.”

Reclamantul s-a referit, în special, la supraaglomerarea și condițiile anti-sanitare din celula sa, precum și la durata perioadei de aflare în astfel de condiții, ceea ce a avut un impact negativ asupra sănătății fizice și a cauzat umilință și suferințe .

93. Guvernul a susținut că condițiile de detenție a reclamantului nu puteau fi considerate tortură sau tratament inuman sau degradant. Aceste condiții nu erau diferite, sau, cel puțin, nu erau mai rele decât condițiile în care se afla majoritatea deținuților în Rusia. Supraaglomerarea era o problemă a penitenciarelor de detenție preventivă în general. Autoritățile nu au avut intenția de a cauza suferințe fizice sau a dăuna sănătății reclamantului. Administrația penitenciarului a întreprins măsurile posibile pentru a asigura tratamentul medical al persoanelor, care sufereau de diverse boli, și a preveni contaminarea altor deținuți.

94. A fost recunoscut faptul că, din motive economice, condițiile de detenție în Rusia au fost foarte nesatisfăcătoare și erau mult mai joase decât cele, stabilite de cerințele față de penitenciarele din alte state-membre ale Consiliului Europei. Cu toate acestea, Guvernul se străduia să îmbunătățească condițiile de detenție în Rusia. Au fost adoptate un șir de programe de acțiuni pentru construcția noilor penitenciare de anchetă penală, reconstrucția celor existente și eliminarea tuberculozei și altor boli infecțioase în închisori. Implementarea acestor programe ar permite mărirea spațiului pentru deținuți de două ori și ar îmbunătăți condițiile sanitare în penitenciare de detenție preventivă .

95. Curtea reamintește că Articolul 3 al Convenției stabilește una din cele mai importante valori ale societății democratice. Prin acesta este interzisă totalmente tortura și tratamentele sau pedepsele inumane sau degradante, oricare ar fi circumstanțele și comportamentul victimei (vezi, de exemplu, *Labita v. Italy* [GC], nr 26772/95, § 119, ECHR 2000-IV).

Curtea mai menționează că, conform jurisprudenței sale, maltratarea trebuie să atingă nivelul minim pentru a cădea sub incidența Articolului 3. Evaluarea acestui minim este relativă; depinde de toate circumstanțele cazului, cum ar fi durata tratamentului, impactele sale fizice și mintale și, în unele cazuri, de sexul, vârsta și starea sănătății victimei (vezi, printre alte autorități, *Irlanda v. Marea Britanie*, hotărîrea din 18 ianuarie 1978, Seria A nr. 25, p. 65, § 162).

Curtea a considerat tratamentul “inuman”, pentru că, *inter alia*, el a fost premeditat, dura ore în șir și cauza fie leziuni corporale, fie suferințe fizice și mintale puternice. Ea a calificat tratamentul drept “degradant”, pentru că era de natură să genereze în victime frică, neliniște și inferioritate, ceea ce îi umilea și înjosea (vezi, de exemplu, *Kudla v. Poland* [GC], nr. 30210/96, § 92, ECHR 2000-XI). La stabilirea unui tratament ca fiind „degradant”, în contextul

prevederilor Articolului 3, Curtea va ține cont de faptul dacă scopul acestuia a fost de a umili și înjosi persoana respectivă, iar în ceea ce ține de consecințe, se va ține cont de faptul dacă au existat efecte adverse asupra personalității într-un mod incompatibil cu Articolul 3 (vezi, de exemplu, *Raninen v. Finland*, hotărârea din 16 decembrie 1997, *Reports of Judgments and Decisions*, 1997-VIII, pp. 2821-22, § 55). Cu toate acestea, absența unui astfel de scop nu poate, în ultima instanță, exclude stabilirea încălcării Articolului 3 (vezi, de exemplu, *Peers v. Greece*, nr. 28524/95, § 74, ECHR 2001-III). Gradul de suferință și umilință trebuie, în oricare caz, să depășească limitele aceluia inevitabil element de suferință și umilință, legat de anumite tratamente sau pedepse legitime.

Adesea acest element este parte a măsurilor de privare a unei persoane de libertate. Totuși, nu se poate spune că arestul preventiv propriu-zis cade sub incidența Articolului 3 al Convenției. Dar nici nu se poate de interpretat Articolul dat drept o obligațiune generală de a elibera un deținut din motive de sănătate sau de a-l plasa într-un spital civil pentru a-i da acces la tratament medical special.

Cu toate acestea, conform prevederi date, Statul trebuie să asigure detenția în condiții compatibile cu respectul demnității umane. Modul și metoda de executare a măsurii nu trebuie să-l supună pe deținut stresului sau dificultăților de o intensitate, care depășește nivelul inevitabil de suferință inerent în detenție, iar sănătatea și bunăstarea persoanei trebuie asigurate în mod adecvat, date fiind cerințele practice ale privațiunii de libertate (vezi *Kudla v. Poland* citat mai sus, §§ 92-94).

La evaluarea condițiilor de detenție, urmează să se țină cont de efectele cumulative ale acestor condiții, precum și declarațiile specifice invocate de reclamant (vezi *Dougoz v. Greece*, nr. 40907/98, § 46, ECHR 2001-II).

96. În cazul dat, Curtea menționează că reclamantul s-a aflat în penitenciarul IZ-47/1 din Magadan de la 29 iunie 1995 pînă la 20 octombrie 1999, și de la 9 decembrie 1999 pînă la 26 iunie 2000. Ea amintește că, în conformitate cu principiile general recunoscute ale dreptului internațional, Convenția poartă caracter obligatoriu pentru Statele Contractante în cazul evenimentelor ce au avut loc după intrarea ei în vigoare. Convenția a intrat în vigoare pentru Rusia la 5 mai 1998. Totuși, la evaluarea impactului condițiilor de detenție asupra reclamantului, care, în general, nu s-au schimbat pe parcursul întregii perioade de detenție, atît a celei preventive, cît și după condamnare, Curtea, de asemenea, poate ține cont de durata totală de aflare în detenție, inclusiv perioada de pînă la 5 mai 1998.

97. Curtea menționează de la bun început că celula, în care a fost deținut reclamantul, a avut dimensiuni între 17 m² (conform spuselor reclamantului) și 20.8 m² (conform spuselor Guvernului). În ea erau plasate paturi de cazarmă. Celula era destinată pentru 8 persoane. Se poate pune sub semnul întrebării faptul dacă astfel de condiții de trai corespund standardelor acceptabile. În legătură cu aceasta, Curtea amintește faptul că Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și Pedepselor sau Tratatului Inuman sau Degradant (CPT) a stabilit cifra de 7 m² per deținut în calitate de standard aproximativ, preferabil pentru o celulă de detenție (vezi cel de-al 2^{lea} Raport General - CPT/Inf (92) 3, § 43), adică 56 m² pentru 8 deținuți.

În pofida faptului că celula a fost pentru 8 persoane, conform declarațiilor reclamantului în fața Curții, de obicei, numărul deținuților pe parcursul perioadei detenției sale varia între 18 – 24 de persoane. În cererea sa de eliberare de sub arest din 27 decembrie 1996 reclamantul a declarat că în celula sa cu 8 paturi se aflau 21 de deținuți. Într-o cerere similară din 8 iunie 1999, el a vorbit despre 18 deținuți (vezi alineatele 43 și 73 de mai sus).

Curtea notează că Guvernul, la rîndul său, a recunoscut că, din cauza supraaglomerării penitenciarului, fiecare pat în celulă era folosit de 2-3 persoane. Însă, ei nu sunt de acord cu spusele reclamantului cu privire la numărul deținuților. Conform spuselor lor, în celula reclamantului se aflau 11 sau mai mulți deținuți și, în mod normal, numărul acestora era 14. Totuși, Guvernul nu a prezentat dovezi pentru a-și susține declarațiile. Potrivit reclamantului, doar în martie-aprilie 2000 numărul deținuților în celulă s-a redus la 11.

Curtea nu consideră necesar de a rezolva neînțelegerea între Guvern și reclamant în această privință. Cifrele prezentate demonstrează că în celula reclamantului, la orice timp, fiecărui deținut îi reveneau 0.9-1,9 m² de spațiu. Astfel, în viziunea Curții, celula a fost permanent foarte aglomerată. Însăși această stare de lucruri cade sub incidența Articolului 3 al Convenției.

Mai mul decât atât, din cauza supraaglomerării acute, deținuții în celula reclamantului erau nevoiți să doarmă pe rînd, fiecărui deținut revenind cîte 8 ore de somn. Din cererea de eliberare de sub arest din 16 iunie 1999 reiese că în acel timp reclamantul își împărțea patul cu încă doi deținuți (vezi alineatul 74 mai sus). Condițiile de somn erau înrăutățite și mai mult din cauza luminii permanente în celulă, precum și în virtutea stării generale de agitație și zgomot ce domina din cauza numărului mare de deținuți. În rezultat, lipsa de somn a constituit o povară fiziologică și psihologică considerabilă pentru reclamant.

În continuare Curtea notează lipsa ventilării adecvate în celula reclamantului, unde se afla un număr excesiv de deținuți, cărora aparent li s-a permis să fumeze în celulă. Cu toate că reclamantul avea posibilitate să iasă afară pe o oră-două pe zi, restul timpului el era nevoit să-l petreacă în celulă, unde avea spațiu personal foarte limitat și unde aerul era înnădușitor .

98. Curtea mai menționează că celula reclamantului era infestată cu parazite și că în perioada aflării reclamantului în detenție nu s-au luat măsuri pentru a-i nimici. Guvernul a recunoscut că infestarea penitenciarelor cu insecte era o problemă și s-a referit la directivele ministeriale din 1989, care obligă penitenciarele să întreprindă măsuri pentru dezinfectare. Totuși, se pare că acest lucru nu s-a făcut în celulă, unde se afla reclamantul .

Pe parcursul detenției sale reclamantul a contractat diverse boli de piele și infecții cu ciupercă, în special în decursul anilor 1996, 1997 și 1999, din cauza cărora a fost nevoie de pauze în proces. Cu toate că e adevărat că reclamantul a fost tratat de aceste boli, survenirea lor repetată sugerează că condițiile mizere din celulă, care facilitează răspîndirea acestora, au rămas neschimbate .

Curtea, de asemenea, notează cu îngrijorare profundă faptul, că reclamantul uneori se afla în aceeași celulă cu persoane bolnave de sifilis și tuberculoză, chiar dacă Guvernul a accentuat faptul că contaminarea a fost prevenită.

99. Toaleta a reprezentat un alt aspect al condițiilor mizere și antisaniare descrise mai sus. Un paravan de 1,1 metri în înălțime separa toaleta de lavoar în colțul celulei, însă nu și de spațiul în care locuiau deținuții. Nu exista perete despărțitor nici la intrare în toaletă. Reclamantul era nevoit să folosească toaleta în prezența altor deținuți și să fie prezent atunci cînd ceilalți făceau același lucru. Pe fotografiile prezentate de Guvern se observă o celulă murdară, delapidată, cu toaletă care nu oferea intimitate.

Cu toate că Curtea menționează cu satisfacție îmbunătățirile majore, care aparent au fost efectuate în zona penitenciarului din Magadan, unde s-a aflat celula reclamantului (după cum se vede din înregistrarea video, prezentată Curții), aceasta nu diminuează din condiții totalmente inacceptabile, pe care reclamantul a fost nevoit să le îndure la timpul respectiv .

100. Condițiile de detenție ale reclamantului au constituit subiect de îngrijorare și pentru judecătoria ce examina cazul. În aprilie și iunie 1999 ea cerut opinia experților medicali cu privire la impactul condițiilor de detenție asupra sănătății mintale și fizice după aproape 4 ani de detenție, pentru a determina dacă reclamantul putea să participe la ședințele judecătii sau urma să fie spitalizat (vezi alineatele 71 și 76 de mai sus). Cu toate că experții au dat răspuns negativ la ambele întrebări, Curtea notează concluzia lor din iulie 1999, în care se enumera un șir de boli de care suferea reclamantul, adică distonia neurocirculatorie, sindrom asteno-neurotic, gastroduodenită cronică, infecție cu ciupercă la picioare, mâini și pe abdomen și micoză (vezi alineatul 30 de mai sus).

101. Curtea admite că în cazul dat nu există indicii prezenței unei intenții de a-l umili sau înjosi pe reclamant. Totuși, cu toate că întrebarea dacă scopul tratamentului consta în umilirea sau înjosirea victimei este un factor, care urmează a fi luat în considerare, absența unui atare scop nu poate exclude stabilirea încălcării Articolului 3 (vezi *Peers v. Greece*, citat mai sus). Curtea consideră că condițiile de detenție, pe care reclamantul a fost nevoit să le îndure timp de

aproximativ 4 ani și 10 luni, trebuiau să-i fi cauzat suferințe psihologice considerabile, diminuând demnitatea sa umană și generând în el sentimente de natură să provoace umilirea și înjosirea.

102. În lumina celor spuse, Curtea consideră că condițiile în care a fost deținut reclamantul, în special un mediu supraaglomerat și antisănită și efectele sale nocive asupra sănătății și bunăstării reclamantului, îmbinate cu durata perioadei detenției reclamantului în astfel de condiții, pot fi calificate drept tratament degradant.

103. Astfel, a avut loc încălcarea Articolului 3 al Convenției .

II. ÎNCĂLCAREA INVOCATĂ A ARTICOLULUI 5 § 3 AL CONVENȚIEI

104. Reclamantul s-a plîns în legătură cu faptul că detenția sa îndelungată pe parcursul anchetei a constituit o încălcare a Articolul 5 § 3 al Convenției, care prevede:

“Orice persoană arestată sau deținută în condițiile prevăzute în alineatul 1 (c) al prezentului Articol ... are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi condiționată de oferirea garanțiilor care să asigure prezentarea persoanei în cauză la audiere.”

A. Obiecțiile preliminare ale Guvernului

105. Guvernul a pledat pentru faptul că plîngerea reclamantului ar trebui să fie examinată ținînd cont de rezerva Federației Ruse. S-a menționat că rezerva se aplică atât la perioada detenției reclamantului pe parcursul anchetei preliminare, cît și la cea pe parcursul procedurii judiciare. Guvernul a făcut referiri la textul rezervei și la conținutul articolelor citate din Codul de Procedură Penală. În special, Articolele 11, 89, 92 și 101 ale Codului (vezi alineatul 89 de mai sus) conferă judecății împuternicirea de a aplica măsura de arest preventiv începînd cu etapa judecării cazului și pînă la pronunțarea sentinței.

106. Reclamantul a declarat că rezerva Rusiei nu se aplică în cazul dat, pentru că nu se referă la durata detenției preventive. Se susținea că scopul rezervei a constat în rezervarea dreptului procurorului de a ordona arestul preventiv și de a prelungi termenul acestuia în caz de necesitate.

107. Curtea menționează că rezerva este formulată pentru a exclude din sfera de acțiune a Articolului 5 § 3 al Convenției aplicarea temporară a unor prevederi specifice din CPP menționate în textul rezervei, privind procedura de arest, menținere în stare de arest și detenția persoanelor suspectate de comiterea crimelor. Prevederea conține condițiile și modalitățile de aplicare a măsurilor preventive, inclusiv plasarea sub arest și enumeră autoritățile competente să adopte deciziile respective .

Curtea notează că rezerva se referă la Articolul 97 al Codului de Procedură Penală, conform căruia o persoană poate să se afle sub arest timp de pînă la 18 luni pe parcursul anchetării unui dosar penal prin ordinul unui procuror competent .

În pofida faptului că se face referință la termenii-limită de aflare sub arest la etapa anchetei, Curtea menționează că rezerva ține de procedura de aplicare a măsurii de arest preventiv, în timp ce plîngerea reclamantului se referă la durata aflării sale în detenție și nu la legalitatea acesteia .

108. Astfel, Curtea consideră că rezerva în cauză nu se aplică în cazul dat .

B. Esența plîngerii

1. Perioada, care urmează a fi luată în considerare

109. Nu a fost disputat faptul că perioada, care urmează a fi luată în considerație, a început la 29 iunie 1995, cînd reclamantul a fost plasat sub arest preventiv.

În ceea ce privește sfîrșitul perioadei în cauză, reclamantul a declarat că data respectivă a fost 31 martie 2000, cînd Judecătoria Orășenească Magadan a emis cea de-a doua hotărîre pe marginea dosarului. Guvernul a declarat că perioada în cauză s-a încheiat la 3 august 1999, cu emiterea primei decizii a Judecătoriei Orășenești. La fel s-a susținut că examinarea de către Curte a duratei detenției preventive a reclamantului ar trebui limitată de la data de 5 mai 1998, data la care Convenția a intrat în vigoare pentru Rusia, pînă la 3 august 1999.

110. Mai întâi de toate, Curtea reamintește faptul că la determinarea duratei arestului preventiv, conform Articolului 5 § 3 al Convenției, perioada care urmează a fi luată în considerație începe cu ziua în care acuzatul este pus sub arest și se termină în ziua determinării învinuirii, chiar dacă acest lucru are loc în judecată de prima instanță (vezi, printre altele, hotărîrea *Wemhoff v. Germania* din 27 iunie 1968, Seria A nr. 7, p. 23, § 9, și *Labita v. Italia*, citată mai sus, § 147). Astfel, în cazul dat, arestul preventiv al reclamantului a început la 29 iunie 1995, atunci cînd el a fost arestat, și s-a terminat la 3 august 1999, atunci cînd a fost condamnat și Judecătoria Orășenească Magadan i-a stabilit o pedeapsă. Arestul preventiv ulterior pentru capetele de acuzație rămase nu a schimbat faptul că, începînd cu 3 august 1999, reclamantul își ispășea pedeapsa stabilită de judecata competentă, în conformitate cu Articolul 5 § 1 (a) al Convenției.

Astfel, durata totală a aflării reclamantului sub arest preventiv a constituit patru ani, o lună și patru zile.

111. Odată ce perioada de pînă la 5 mai 1998 se află în afara jurisdicției sale *ratione temporis*, Curtea poate lua în considerație doar perioada de un an, două luni și douăzeci și nouă zile, care a trecut pînă la data pronunțării sentinței Judecătoria Orășenești din Magadan din 3 august 1999. Cu toate acestea, urmează a se ține cont de faptul că către 5 mai 1998 reclamantul, fiind plasat sub arest la 29 iunie 1995, deja s-a aflat în detenție timp de doi ani, zece luni și șase zile (vezi, de exemplu, *mutatis mutandis*, hotărîrea *Mansur v. Turcia* din 8 iunie 1995, Seria A, nr. 319-B, p. 49, § 51).

2. Raționalitatea duratei detenției

(a) Declarațiile părților

112. Reclamantul a insistat că nu a fost nevoie de a-l plasa sub arest pentru un timp îndelungat, pentru că nu existau probe precum că el a încercat să împiedice stabilirea adevărului în cazul său. Motivele prezentate de autorități întru justificarea detenției sale, nu au fost nici relevante, nici suficiente.

El, de asemenea, a declarat că dosarul său nu a fost foarte complex, după cum s-a stabilit de Judecătoria Regională Magadan la 15 martie 1999. Trei din cele nouă volume ale dosarului au fost constituite totalmente din plîngerile sale, adresate diferitor autorități. Pe parcursul anchetei au fost interogați 29 de martori și au fost 2 reclamanți civili în cazul dat.

Și, în sfîrșit, reclamantul a statuat că autoritățile nu au tratat procedurile cu suficientă diligență. Detenția sa de lungă durată a fost cauzată și de o anchetă neprofesionistă, de încercările nesancționate ale acesteia de a mări numărul capetelor de acuzație din rechizitoriu și de lipsa controlului cuvenit vizînd acțiunile acesteia din partea organelor de supraveghere. În acest sens el s-a referit la hotărîrea Judecătoria Orășenești Magadan din 3 august 1999 (alineatul 80 de mai sus).

113. Guvernul a subliniat faptul că reclamantul a fost arestat pe motiv că a încercat să împiedice stabilirea adevărului. Perioada de detenție preventivă a reclamantului a fost considerată rezonabilă în virtutea complexității cazului, volumului considerabil al dosarului (9 volume) și numărului mare de martori și victime implicate.

(b) Evaluarea judecării

(i) Principiile stabilite de jurisprudența Curții

114. Curtea reamintește că problema raționalității perioadei de detenție nu poate fi rezolvată în mod abstract. Faptul dacă un acuzat trebuie să rămînă sub arest trebuie să fie examinat în fiecare caz în parte, luîndu-se în considerație particularitățile acestuia. Detenția continuă poate fi justificată într-un anumit caz numai dacă există indici specifici ale adevăratelor interese de ordin public care, în pofida prezumției nevinovăției, prevalează asupra regulii respectării libertății

individului, stipulate în Articolul 5 al Convenției (vezi, printre altele, *Kudla v. Poland* citat mai sus, § 110).

În primul rând autorităților judiciare naționale le revine asigurarea faptului că durata arestului preventiv al unei persoane acuzate într-un anumit caz nu depășește limitele rezonabile. Astfel, ținând cont de principiul prezumției nevinovăției, ele trebuie să examineze toate faptele ce ar argumenta existența sau inexistența cerinței enunțate de interes public, justificând abaterea de la prevederile Articolului 5, și trebuie să le stipuleze în deciziile lor cu privire la cereri de eliberare. Anume în baza motivelor, reflectate în aceste hotărâri, și a oricăror alte fapte bine documentate, invocate de reclamant în apelurile sale, Curtea este chemată să decidă dacă avut loc sau nu încălcarea Articolului 5 § 3 (vezi, de exemplu, *Labita v. Italy* citat mai sus, § 152).

Persistența suspiciunii rezonabile precum că persoana arestată a comis o infracțiune reprezintă o condiție *sine qua non* pentru legalitatea continuării aplicării arestului, dar după trecerea unui timp anumit nu mai este suficientă. Curtea trebuie să decidă dacă alte motive, prezentate de autoritățile judiciare, mai justifică privarea de libertate. Acolo unde aceste motive erau “relevante” și “suficiente”, Curtea trebuie, de asemenea, să fie satisfăcută de faptul că autoritățile naționale au manifestat „o vigență specială” în efectuarea procedurilor. Caracterul specific și complexitatea reprezintă factorii ce urmează a fi luați în considerație în acest sens (vezi, de exemplu, hotărârea *Scott v. Spain* din 18 decembrie 1996, *Reports* 1996-VI, pp. 2399-2400, § 74, și hotărârea *I.A. v. France* din 23 septembrie 1998, *Reports* 1998-VII, p. 2978, § 102).

(ii) Aplicarea principiilor enunțate mai sus la cazul prezent

(a) Temeiurile detenției

115. Pe parcursul perioadei în limitele jurisdicției Curții *ratione temporis*, Judecătoria Orășenească Magadan, refuzând să-l elibereze pe reclamant, s-a bazat pe gravitatea acuzațiilor, care i-au fost aduse, și existența pericolului că el va obstrucționa stabilirea adevărului, aflându-se la libertate (vezi alineatul 69 de mai sus). Curtea menționează că temeuri similare au fost citate de Judecătoria Orășenească mai devreme - la 27 decembrie 1996 și 8 august 1997 – pentru a justifica detenția continuă a reclamantului (vezi alineatele 43 și 46 mai sus).

Mai apoi se menționează că motivul principal al deciziei de a plasa reclamantul sub arest preventiv la 29 iunie 1995 a fost faptul că el a împiedicat ancheta, refuzând să prezinte anumite documente bancare, necesare pentru anchetarea cazului, el a infuențat martorii și se presupune că a falsificat probe. Decizia, de asemenea, s-a bazat și pe gravitatea acuzațiilor aduse .

116. Curtea reamintește că existența unei suspiciuni serioase privind implicarea unei persoane în crime grave, deși constituie un factor relevant, nu poate de una singură să justifice arestul preventiv de lungă durată (vezi, de exemplu, hotărârea *Scott v. Spania* citată mai sus, p. 2401, § 78). În ceea ce privește celălalt temei invocat de Judecătoria Orășenească Magadan întru prelungirea arestului preventiv al reclamantului, și anume pericolul obstrucției examinării cazului, Curtea notează că, spre deosebire de ordinul anchetatorului din 29 iunie 1995, Judecătoria Orășenească nu a specificat careva circumstanțe de fapt pentru a-și argumenta concluziile, care au fost identice în 1996, 1997 și 1999. În hotărâri nu se fac referințe la careva fapte ce ar putea să demonstreze persistența riscului respectiv pe parcursul perioadei relevante.

117. Curtea acceptă că imixtiunea în anchetă, precum și suspiciunea că el a comis crimele de care a fost învinuit, inițial ar fi putut fi suficiente pentru a emite ordinul de arest preventiv. Totuși, pe măsura progresării procedurilor și finisarea colectării probelor, acest motiv în mod inevitabil a devenit mai puțin relevant.

118. Toate acestea fiind spuse, Curtea consideră că motivele ce au servit drept bază pentru autorități pentru justificarea arestului preventiv al reclamantului, deși inițial suficiente și relevante, au pierdut din importanță cu trecerea timpului.

(b) Efectuarea procedurilor

119. În ceea ce privește durata anchetei penale, Curtea notează hotărârile instanțelor naționale judecătorești în care se menționează că cazul nu a fost deosebit de complex, iar anchetarea dosarului a fost de calitate proastă, contribuind la tergiversarea procedurilor (vezi alineatele 69 și 80 mai sus). Curtea consideră că nu este cazul să se ajungă la alte concluzii. Ea, de asemenea, notează că, potrivit instanțelor naționale de judecată, anchetatorii în mod nejustificat au încercat să mărească numărul capetelor de acuzație din rechizitoriu (vezi alineatul 80 de mai sus) – un reproș, susținut de faptul că doar unul din cele 9 capete de acuzație s-a dovedit a fi reflectat în hotărârea Judecătoriei Orășenești Magadandin 3 august 1999.

120. În ceea ce privește procedurile judiciare ulterioare, Curtea constată că au avut loc târăgănări semnificative în proceduri la Judecătoria Orășenească Magadan. Procesul judiciar care a început la 11 noiembrie 1996, a fost amânat la 7 mai 1997 din cauza concedierii judecătorului-șefedinte. El nu a fost reluat pînă la 15 aprilie 1999, cu toate că anumite măsuri procedurale au fost întreprinse în iulie-august 1997 (numirea noului judecător și programarea ședinței), mai și iulie 1998 (transferul dosarului la altă judecătorie), noiembrie 1998 (programarea ședinței), ianuarie și martie 1998 (decizii privind necesitatea anchetării suplimentare).

Cu toate că este adevărat că ședința preconizată pentru 8 august 1997 trebuia să fie amînată din cauza absenței avocatului reclamantului și reclamantul a fost împotriva transferării dosarului său la altă judecătorie – mișcare menită să accelereze procedurile - Curtea consideră că reclamantul nu a contribuit în mod substanțial la prelungirea duratei procedurilor între cele două procese judiciare, unde nu s-au înregistrat progrese pe marginea cazului.

Astfel, este evident că prelungirea procedurilor nu se datora nici complexității cazului, nici comportamentului reclamantului. Ținînd cont de caracteristicile anchetei și întîrzieri semnificative în procedurile judiciare, Curtea consideră că autoritățile nu au acționat suficient de rapid.

(γ) Concluzie

121. În vederea celor expuse, Curtea consideră că perioada aflării reclamantului sub arest pe parcursul procedurilor judiciare a depășit „limitele de timp rezonabile”. Astfel, a avut loc încălcarea Articolului 5 § 3 al Convenției.

III. ÎNCĂLCAREA INVOCATĂ A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

122. Reclamantul s-a plîns că acuzațiile penale, ce i-au fost înaintate, nu au fost formulate în limite de timp rezonabile, după cum se cere în Articolul 6 § 1 al Convenției, partea relevantă a căruia prevede:

“La determinarea ... oricăror acuzații penale împotriva sa, orice persoană are dreptul la ... un proces judiciar într-un termen rezonabil într-o instanță instituită de lege.”

A. Perioada ce urmează a fi luată în considerație

123. Reclamantul a declarat că perioada, care urmează a fi luată în considerație a început la 8 februarie 1995, cu inițierea urmăririi penale în privința sa și a luat sfîrșit la 31 martie 2000, atunci cînd Judecătoria Orășenească Magadan și-a pronunțat cea de-a doua sentință pe marginea cazului.

Guvernul a declarat că perioada, care urmează a fi luată în considerație, a durat de la transmiterea dosarului reclamantului la Judecătoria Orășenească Magadan la 6 februarie 1996 pînă la prima sentință, pronunțată la 3 august 1999.

124. Curtea reamintește că perioada, care urmează a fi luată în considerație întru determinarea duratei procedurilor penale, începe cu ziua „acuzării” persoanei, în sensul deplin al acestui termen (vezi, printre altele, hotărîrea Corigliano v. Italia din 10 decembrie 1982, Series A no. 57, p. 13, § 34, și hotărîrea Imbrioscia v. Elveția din 24 noiembrie 1993, Series A no. 275, p. 13, § 36). Se termină cu ziua determinării finale a acuzațiilor sau cînd procedurile sunt oprite.

Perioada respectivă în cazul dat a început, astfel, la 8 februarie 1995, atunci când reclamantul a devenit suspect, fiind învinuit de delapidare. În ceea ce privește sfârșitul perioadei în cauză, Curtea constată că, urmare a deciziei de a înceta învinuirile rămase din 29 septembrie 1999, după hotărârea Judecătoriei Orășenești din 3 august 1999, reclamantului la 30 septembrie 1999 i-au fost înaintate învinuiri noi în baza aceluiași fapt. Se menționează că noile acuzații au fost parte a dosarului penal inițial nr. 48529, intentat la 8 septembrie 1995. În aceste circumstanțe și luând în considerație data noilor acuzații, Curtea consideră că perioada, care urmează a fi luată în considerație, a luat sfârșit la 31 martie 2000, când prin hotărârea Judecătoriei Orășenești a fost pronunțată sentința ce determină învinuirea finală.

Perioada, care urmează a fi luată în considerație, adică de la 8 februarie 1995 până la 31 martie 2000, constituie, astfel, 5 ani, 1 lună și 23 de zile pentru, de fapt, un nivel de jurisdicție, în pofida mai multor proceduri auxiliare. Cu toate că jurisdicția sa acoperă *ratione temporis* doar perioada de după intrarea în vigoare a Convenției pentru Rusia la 5 mai 1998, Curtea poate ține cont de starea procedurilor la acea dată (vezi, printre altele, *mutatis mutandis*, hotărârea Yağci și Sargin v. Turcia din 8 iunie 1995, Series A no. 319-A, p. 16, § 40).

B. raționalitatea duratei procedurilor

125. Curtea reamintește că raționalitatea duratei procedurii urmează a fi evaluată în lumina circumstanțelor concrete ale cazului, ținând cont de jurisprudența Curții, și în special de complexitatea cazului, comportamentul reclamantului și al autorităților respective. În final, urmează să se țină cont și de ceea ce riscă reclamantul (vezi, printre altele, *Kudla v. Polonia* citat mai sus, § 124).

1. Declarațiile părților

126. În ceea ce privește complexitatea cazului, reclamantul s-a referit la hotărârea Judecătii Regionale Magadan din 15 martie 1999, în care se spune că cazul nu este deosebit de complex și că aceasta nu poate justifica tergiversările ce au avut loc .

În ceea ce privește comportamentul său, reclamantul a declarat că plingerile sale erau întocmite în scopul accelerării procedurilor. Mai mult ca atât, cooperarea sa activă cu autoritățile judiciare nu se impunea, conform Articolului 6 al Convenției, iar încercările sale de a apela la mijloace legale nu pot fi folosite împotriva sa .

În ceea ce privește comportamentul autorităților, reclamantul s-a referit la calitatea proastă a anchetei preliminare și la neajunsurile acesteia, după cum e stabilit în hotărârea Judecătoriei Orășenești Magadan din 3 august 1999. Plus la aceasta, însăși Judecătoria Orășenească a încălcat legislația procedurală internă prin nerespectarea termenului-limită de inițiere a procesului judiciar, stipulat în Articolele 223-1 și 239 ale Codului de Procedură Penală. S-a atenționat că în cadrul ședinței judecătii au fost audiați doar nouă martori. Reclamantul, de asemenea, s-a referit la înlăturarea unui judecător în cazul său, care nu avea nici o legătură cu el, și la transferarea dosarului său la Judecătoria Raionului Hasîn, care s-a dovedit a fi ineficientă în accelerarea cazului.

127. Guvernul a recunoscut că examinarea dosarului reclamantului a durat mult, dar a declarat că perioada aceasta nu a fost una nerezonabilă. S-a insistat asupra faptului că examinarea dosarului a fost de lungă durată din cauza complexității și volumului său, precum și din cauza necesității unor investigații ample.

Mai mult ca atât, reclamantul a contribuit la prelungirea duratei procedurilor prin depunerea mai multor cereri, inclusiv solicitări repetate vizînd moțiunile, care anterior au fost respinse. Guvernul s-a referit în acest sens la hotărârile Judecătoriei Orășenești Magadan din 15 iulie 1999 și 22 iulie 1999 unde s-a spus că multiplele cereri, depuse de reclamant în timpul procesului, pot fi calificate ca încercare premeditată de a târăgăna procedurile. Solicitățile reclamantului de transferare a dosarului la altă instanță de judecată de asemenea au cauzat târăgănări. S-a subliniat că 30% din dosarul reclamantului a fost constituit din plingerile și moțiunile acestuia.

Guvernul, de asemenea, a declarat că perioada aflării reclamantului sub arest a fost inclusă în termenul sentinței sale. De aceea, durata arestului preventiv al reclamantului nu a avut nici un impact asupra perioadei totale a detenției acestuia.

Și, în sfârșit, Guvernul a declarat că autoritățile au avut o atitudine umană față de reclamant, amnistiindu-l și eliberându-l înainte de termen, cu toate că el nu a compensat banca și mai mulți clienți ai acesteia pentru prejudiciul cauzat.

2. Evaluarea Curții

(a) Complexitatea cazului

128. Curtea notează că procedurile în cauză, în cadrul cărora reclamantul a fost unicul inculpat, au vizat crimele economice, cu multe probe și muți martori. Totuși, se menționează că de la 7 mai 1997, când procesul a fost amânat, pînă la 15 aprilie 1999, când acesta a fost reluat, nu au fost întreprise măsuri de anchetare.

Judecata menționează hotărîrea instanței interne privind faptul că cazul dat nu a fost deosebit de complex pentru justificarea tergiversărilor în efectuarea procedurilor (vezi alineatul 69 mai sus).

Astfel, nici complexitatea cazului, nici necesitățile anchetei nu au contribuit la durata procedurilor.

(b) Comportamentul reclamantului

129. Curtea notează că pe parcursul procedurilor judiciare interne reclamantul a depus mai multe cereri în legătură cu cazul său, atît în timpul procesului, cît și între ședințe. Se reamintește că Articolul 6 nu cere ca o persoană acuzată de comiterea crimei să coopereze activ cu autoritățile judiciare (vezi, de exemplu, hotărîrea *Dobbartin v. Franța* din 25 februarie 1993, Series A no. 256-D, p. 117, § 43).

S-a notat că instanța de judecată a considerat că cererile, depuse de reclamant în timpul procesului, începînd cu 15 aprilie 1999, împiedicau examinarea dosarului său. Totuși, nu există indici ai faptului că pe parcursul altor perioade ale procesului judiciar, adică de la 11 noiembrie 1996 pînă la 7 mai 1997, și de la 20 decembrie 1999 pînă la 31 martie 2000, nu se poate susține că comportamentul reclamantului a fost de natură să încetinească procedurile.

În ceea ce ține de cererile reclamantului, depuse între ședințe, Curtea menționează că acestea se refereau preponderent la neexaminarea îndelungată a cazului său de către instanța de judecată. Curtea nu consideră că aceste cereri au contribuit la încetinirea procedurilor, în special pentru că au rămas fără rezultat. Cu toate că este adevărat că dosarul reclamantului a fost transferat la altă instanță de judecată pentru a accelera procedurile, reclamantul nu poate fi criticat pentru că a avut obiecții după ce transferul dosarului nu a rezultat în nici un progres în cazul său.

Curtea, de asemenea, notează că odată, la 8 august 1997, a fost nevoie de a amîna ședința pentru că avocatul reclamantului nu s-a prezentat.

130. Curtea menționează că, chiar dacă reclamantul poate fi considerat responsabil pentru anumite tărăgănări, comportamentul lui nu a contribuit în mod substanțial la durata procedurilor.

(c) Comportamentul autorităților

131. După cum s-a menționat deja, au existat tărăgănări semnificative în cadrul procedurilor interne, care nu se explică nici prin gradul de complexitate a cazului, nici prin comportamentul reclamantului. În special, cazul a fost practic inactiv în fața instanței de judecată pe parcursul a aproape doi ani, adică de la 7 mai 1997 pînă la 15 aprilie 1999.

132. Curtea observă că pe parcursul procedurilor, reclamantul s-a aflat sub arest – un fapt ce necesita o vigilență deosebită din partea instanței de judecată ce gestionează dosarul în vederea aplicării justiției într-un mod cît mai prompt.

133. În continuare Curtea menționează că, în urma hotărîrii Judecătorei Orășenești Magadan din 3 august 1999 și deciziei de a stopa capetele de acuzație rămase din 29 septembrie 1999,

autoritățile au înaintat reclamantului o nouă învinuire în baza aceluiași fapt, astfel contribuind și mai mult la o târăgănare a procedurilor, care deja aveau o durată de peste patru ani și jumătate în prima instanță.

134. Curtea consideră că autoritățile nu și-au onorat datoria de a manifesta vigilență sporită, în special după intrarea în vigoare a Convenției la 5 mai 1998.

3. Concluzii

135. În vederea celor expuse mai sus, Curtea consideră că durata procedurilor nu a corespuns cerinței de „timp rezonabil”. Respectiv, a avut loc o încălcare a Articolului 6 § 1 al Convenției.

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

136. Articolul 41 al Convenției prevede:

“Dacă Curtea declară o încălcare a Convenției sau a Protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltei Părți Contractante nu permite decât o înlăturare parțială a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă”

A. Daune pecuniare

137. Reclamantul a solicitat despăgubiri în privința următoarelor puncte:

(1) 130,599 dolari SUA (“USD”) pentru pierderea salariului în calitate de Președinte al Băncii Comerciale de Nord Est, în perioada detenției sale din Iulie 1995 până la 20 Aprilie 2000;

(2) 203,000 USD pentru pierderea salariului de la altă companie care l-a destituit din cauza arestării;

(3) 500,000 USD pentru pierderea proprietății companiei sale, urmare a arestului;

(4) 8,600 USD pentru pierderea automobilului său;

(5) 11,734,376 USD pentru pierderea profiturilor de la acțiuni pe care nu a putut să le vîndă la prețul de piață în 1995;

(6) 436,226 USD pentru pierderea majorității acțiunilor sale într-o fabrică, care a fost declarată falită în 1997.

Cererea lui totală pentru restituirea daunelor pecuniare a constituit USD 13,012,702 USD.

138. Guvernul a contestat aceste cereri.

139. Curtea amintește că va acorda compensație bănească conform Articolului 41 numai atunci cînd se va constata că pierderea sau dauna reclamată a fost de fapt cauzată de violarea pe care Curtea a identificat-o.

În ceea ce privește cererea la punctul (1), Curtea notează că reclamantul a fost condamnat și perioada de detenție preventivă a fost total inclusă în sentință. De aceea, se consideră că cererea nu poate fi acceptată.

În ceea ce privește restul cererilor, Curtea consideră că nu a fost stabilită nici o legătură cauzală dintre dauna invocată și încălcările stabilite.

Astfel, Curtea respinge cererea reclamantului sub acest titlu.

B. Daune non-pecuniare

140. Reclamantul a reclamat 9,636,000 franci francezi drept daună non-pecuniară.

141. Guvernul a afirmat că reclamația a fost excesivă și că stabilirea încălcării va constitui satisfacție suficientă.

142. Curtea consideră că durata detenției reclamantului în asemenea condiții de închisoare, precum și durata procedurilor penale trebuie să fi cauzat sentimente de frustrare, nesiguranță și neliniște care nu pot fi compensate doar prin stabilirea faptului încălcării.

143. Hotărînd pe bază echitabilă, Curtea acordă aplicantului o sumă totală de 5,000 euro (“EUR”) pentru dauna non-pecuniară.

C. Costuri și cheltuieli

144. Reclamantul a afirmat că cheltuielile sale pentru serviciile prestate de către avocatul său în cadrul procedurilor interne se estimează aproximativ la 40,000 USD.

145. Guvernul a considerat această reclamație ca nefondată și excesivă, dat fiind nivelul taxelor pentru serviciile de avocat la timpul respectiv în îndepărtata regiune Magadan. În continuare, ei au contestat autenticitatea unor documente prezentate de către reclamant. Se afirma, de asemenea, că cheltuielile suportate de reclamant în cadrul procedurilor interne nu ar trebui să fie rambursate odată ce acesta a fost găsit vinovat și condamnat la un termen de detenție.

146. Curtea amintește că pentru ca costurile și cheltuielile să fie incluse într-o recompensă în conformitate cu Articolul 41, trebuie să se stabilească că ele au fost suportate de fapt și în legătură cu prevenirea sau redresarea problemei calificate drept o încălcare a Convenției și au fost rezonabile în ceea ce privește cuantumul lor (vezi, de exemplu, *Nielsen and Johnson v. Norway* [GC], no. 23118/93, § 43, ECHR 1999-VIII). Din materialele prezentate este evident că reclamantul a suportat costurile și cheltuielile legale în legătură cu încercarea de a obține eliberarea sa pe cauțiune. Cu toate acestea, el a prezentat doar motivarea documentară parțială a sumei reclamate. Mai mult decât atât, costurile suportate nu se refereau exclusiv la încălcările Articolelor 3, 5 § 3 și 6 § 1 ale Convenției.

Făcînd o evaluare pe bază echitabilă, Curtea consideră rezonabilă acordarea reclamantului suma de 3,000 EUR sub acest titlu.

D. Penalități

147. Curtea consideră că mărimea dobînzilor moratorii ar trebui fixată la o rată anuală egală cu rata marginală de împrumut a Băncii Centrale Europene plus trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA UNANIM

1. *Susține* că a existat o încălcare a Articolului 3 al Convenției;
2. *Susține* că a existat o încălcare a Articolului 5 § 3 al Convenției;
3. *Susține* că a existat o încălcare a Articolului 6 § 1 al Convenției;
4. *Susține*
 - (a) că Statul responsabil trebuie să plătească reclamantului, timp de trei luni de la data în care hotărîrea devine definitivă conform Articolului 44 § 2 al Convenției, următoarele sume, fiind convertite în ruble rusești la rata aplicabilă în ziua hotărîrii;
 - (i) 5,000 EUR (cinci mii euro) pentru daune non-pecuniare;
 - (ii) 3,000 EUR (trei mii euro) pentru costuri și cheltuieli;
 - (iii) orice taxă care poate fi impozitată pe sumele de mai sus;
 - (b) că dobînda simplă la rata anuală egală cu rata marginală de împrumut a Băncii Europene Centrale plus trei procente va fi plătită de la expirarea celor trei luni menționate pînă la aplanare;
5. *Respinge* restul din cererea reclamantului vizînd satisfacția echitabilă.

Întocmită în engleză și comunicată în scris pe data de 15 Iulie 2002, conform Regulii 77 §§ 2 și 3 a Regulilor Curții.

S. Dollé J.-P. Costa
Grefier Președinte

În conformitate cu Articolul 45 § 2 al Convenției și Regula 74 § 2 din Regulile Curții, opinia separată a dlui Kovler este anexată la această hotărâre.

OPINIA SEPARATĂ A JUDECĂTORULUI KOVLER

(Traducere)

În general, împărtășesc opinia colegilor mei în ceea ce privește cazul dat. Totuși, ținând cont de importanța legală a hotărârii Curții, consider necesar să fac câteva remarci.

1. Rezerva formulată de Rusia în ceea ce privește Articolul 5 §§ 3 și 4 al Convenției, cu privire la aplicarea anumitor stipulări din Codul de Procedură Penală al RSFSR din 27 octombrie 1960 (“CPP”), cu modificările ulterioare vizînd procedura de arest preventiv al suspectilor, se extinde și la Articolul 97 cu privire la “Perioadele de aflare sub arest” al CPP, menționat în rezervă împreună cu alte prevederi ale CPP. Îmi vine greu, astfel, să justific concluzia Curții în alineatul 108 al hotărârii cu privire la faptul că rezerva nu se referă la o parte din perioada de arest preventiv al reclamantului.

Din punctul meu de vedere, pentru Curte ar fi fost mai potrivit să declare că rezerva cel puțin se extinde asupra perioadei pe care reclamantul a petrecut-o în stare de arest în timpul anchetei penale. Cu toate acestea, ar trebui ținut cont de faptul că caracterul extins al textului rezervei, după cum aceasta se aplică la Articolul 97 al CPP, ar putea rezulta în concluzionarea precum că prelungirea arestului preventiv peste limitele stabilite în Secțiunile 4-7 ale Articolului 97 al CPP este legală: în cazul în care pîrîtul și avocatul său nu pot examina dosarul înainte de expirarea perioadei maxime de aflare sub arest, cînd pîrîtul și avocatul său solicită anchetare suplimentară sau cînd instanța de judecată remite cazul pentru investigare suplimentară atunci cînd perioada de aflare sub arest a expirat.

Cu alte cuvinte, Rezerva Rusiei la Articolul 5 §§ 3 și 4 se aplică nu doar la procedura de arest preventiv (care, printre altele, a fost modificată în mod drastic de la 1 iulie 2002, cînd au intrat în vigoare prevederile respective ale noului CPP), dar și la perioadele de aflare sub arest înainte începerii procesului judiciar. În acest sens, este necesar să se determine dacă „arestul preventiv” include și timpul, petrecut în custodie după trimiterea dosarului penal în instanța de judecată.

2. Legislația procedural penală din Rusia distinge două tipuri de arest preventiv: detenție preliminară în decursul anchetării («за следствием») și detenție preliminară în decursul procesului judiciar («за судом»). Această diferențiere este reflectată în Legea din 13 iunie 2001, care a limitat la șase luni durata maximă a examinării dosarului penal în judecată. Cu toate acestea, în alineatul 110 al hotărârii, Curtea, referindu-se la jurisprudența sa, a considerat că arestul preventiv include toată perioada de detenție înainte de începerea examinării dosarului în judecată, din ziua plasării sub arest pînă la sentința instanței de judecată. Totuși, pentru un deținut închis într-o celulă supraaglomerată, nu este atît de important să știe dacă detenția sa este considerată *pentru anchetare* sau *pentru judecată*, sau dacă a fost efectuată pînă sau după intrarea în vigoare a Convenției în raport cu statul responsabil. Această diferență, însă, ar avea importanță pentru Curte, dacă ea ar accepta că marja de apreciere a unui Stat este relevantă la determinarea raționalității perioadelor de arest.

Reclamantul a rămas în detenție pentru anchetarea cazului de la 29 iunie 1995 (ziua cînd a fost arestat) pînă la 19 iunie 1996 (ziua cînd Procuratura Regională a transmis dosarul la Judecătoria Orășenească Magadan), adică unsprezece luni și douăzeci și două de zile, ceea ce este mai puțin decît perioada maximă de optsprezece luni, stabilită prin Secțiunea 2 a Articolului 97 CPP, după expirarea căroră suspectul urmează a fi eliberat imediat (Secțiunea 3 a Articolului 97 CPP). Această parte a detenției reclamantului nu poate fi imputată Statului-responsabil pentru că precede datei intrării în vigoare a Convenției în raport cu Rusia (incompatibilă cu *ratione temporis*).

Detenția reclamantului în decursul procedurilor judiciare a durat de la 3 august 1999, atunci când Judecătoria Orășenească Magadan și-a pronunțat primul verdict, adică trei ani o lună și douăzeci și una de zile (după cum a stabilit Curtea în alineatul 110 al hotărârii de mai sus). Nu putem ignora faptul că întârzierea pronunțării sentinței și, prin urmare, aflarea îndelungată a reclamantului în custodie, se poate atribui parțial solicitărilor adresate de către reclamant judecătorilor și cererilor sale de transferare a dosarului la altă instanță de judecată, precum și înlocuirii avocaților și neprezentării lor, ceea ce Curtea acceptă implicit în alineatul 130 al hotărârii sale. Această întârziere a ajuns la un an și trei luni. Chiar dacă nu justifică târăgănările de ordin procedural, cauzate de judecată însăși, dar totuși oferă un tablou diferit al detenției reclamantului pe parcursul procesului judiciar.

În final, remiterea dosarului pentru anchetare suplimentară și pronunțarea celei de-a doua sentințe a Judecătoriei Orășenești Magadan la 31 martie 2000 au extins perioada de arest cu încă șapte luni, în conformitate cu Secțiunea 7 a Articolului 97 CPP.

Cu toate acestea, în total, reclamantul a petrecut cinci ani, o lună și douăzeci și trei zile în custodie, patru ani, nouă luni și două zile din acestea fiind petrecute în Izolatorul de Arest Preventiv No. 1 din Magadan. Perioada aceasta nu poate fi considerată rezonabilă conform Articolului 5 § 3 al Convenției, în pofida circumstanțelor pe care le-am menționat. Conform Secțiunii 8 a Articolului 97 CPP, reclamantul s-a plîns de câteva ori cu privire la legalitatea și valabilitatea arestului său. El, astfel, conform Articolului 35 § 1 al Convenției, a epuizat toate mijloacele interne disponibile în acest sens.

3. În ceea ce ține de subiectele legate de Articolul 6 §1 al Convenției (un proces echitabil și public în termen rezonabil), Curtea, din păcate, în viziunea mea, nu a atras atenție faptului că reclamantul nu s-a folosit de dreptul său de a apela împotriva sentinței din 3 august 1999, lăsînd astfel deschisă problema epuizării tuturor mijloacelor juridice interne disponibile. Dar e adevărat că argumentele reclamantului se întemeiază pe faptul că acest verdict nu a fost unul definitiv, dat fiind efectuarea unei anchetări suplimentare și pronunțarea unui nou verdict la 31 martie 2000.

4. În vederea celor expuse, consider necesar să-mi exprim dezacordul în legătură cu opinia colegilor mei privind încălcarea Articolelor 3, 5 § 3 și 6 § 1 ale Convenției și cred că oferirea satisfacției echitabile din alineatul 143 al hotărârii trebuia să fie evaluată în mod separat în raport cu încălcările identificate.